

ЮРИДИЧНІ АСПЕКТИ ІПОТЕЧНОГО КРЕДИТУВАННЯ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Стаття присвячена юридичним аспектам іпотечного кредитування для військовослужбовців в Україні. Проаналізовано основні правові норми, що регулюють цей процес, а також особливості, які враховуються під час надання іпотечних кредитів військовослужбовцям. Особливу увагу приділено законодавчим ініціативам. У статті детально досліджено проблеми і виклики, з якими стикаються військовослужбовці, та пропонуються можливі шляхи вдосконалення законодавства для полегшення доступу до іпотечних кредитів.

Розкрито особливість іпотеки на житло, зокрема те, що вона є не лише способом отримання житла для проживання, а й механізмом набуття його у власність. Це має велике значення для військовослужбовців та їхніх сімей, які часто стикаються з труднощами у забезпеченні себе житлом. Військовослужбовці мають можливість отримати іпотечний кредит на загальних умовах, однак у випадках мобілізації чи виконання службових обов'язків їхня здатність виконувати фінансові зобов'язання може бути обмежена.

Наголошено, що у певних випадках особливий правовий статус військовослужбовців може ускладнити або зробити неможливим виконання іпотечних зобов'язань, навіть за наявності чинних кредитних угод. Це може відбуватися у ситуаціях мобілізації, перебування в зоні бойових дій або потрапляння військовослужбовця в полон, коли фізична чи юридична можливість виконання фінансових зобов'язань значно обмежується. Такі обставини необхідно враховувати при вдосконаленні правил іпотечного кредитування для військовослужбовців.

Окрему увагу присвячено проблемам іпотечного кредитування військовослужбовців, які стали інвалідами внаслідок виконання службових обов'язків. Особи, які отримали інвалідність через службу, можуть зіткнутися зі значними труднощами через зниження доходів або навіть повну втрату здатності здійснювати іпотечні виплати.

Ключові слова: житло, військовослужбовці, іпотека, соціальне забезпечення, кредит, зобов'язання, іпотечна угода.

Nakonechny V.

Legal aspects of mortgage lending for military personnel

The article is devoted to the legal aspects of mortgage lending for military personnel in Ukraine. It analyzes the main legal norms regulating this process and the specific features considered when granting mortgage loans to military personnel. Special attention is paid to legislative initiatives. The article explores in detail the problems and challenges faced by military personnel and proposes possible ways to improve legislation to facilitate access to mortgage loans.

The unique feature of housing mortgages is highlighted, particularly the fact that they not only provide a way to acquire housing for living but also serve as a mechanism for obtaining ownership of the property. This is of great importance for military personnel and their families, who often face difficulties in securing adequate housing. While military personnel can access mortgage loans under general conditions, in cases of mobilization or the fulfillment of official duties, their ability to meet financial obligations may be limited.

It is emphasized that, in certain situations, the special legal status of military personnel may complicate or render impossible the fulfillment of mortgage obligations, even when there are existing credit agreements. Such circumstances may arise in cases of mobilization, being stationed in combat zones, or being captured, where the physical or legal capacity to meet financial obligations is significantly restricted. These factors must be considered when improving mortgage lending regulations for military personnel.

Special attention is also given to the issues of mortgage lending for military personnel who have become disabled as a result of service. Individuals who have incurred disabilities while performing their duties may face significant difficulties due to reduced income levels or even the complete inability to make mortgage payments.

Keywords: housing, military personnel, mortgage, social security, credit, obligations, mortgage agreement.

Постановка проблеми. Соціальні гарантії військовослужбовців мають не лише бути передбачені законодавством, але й виконуватися всіма органами влади, оскільки невиконання державою своїх соціальних зобов'язань перед військовослужбовцями є неприпустимим [1, с. 34]. При цьому конкретні заходи

соціального захисту військовослужбовців передбачені у законодавстві про охорону здоров'я, житловому та трудовому законодавстві, яке визначає їхній правовий статус [2, с. 253].

Одним із найбільш актуальних питань соціально-економічного забезпечення військовослужбовців є задоволення їхніх житлових потреб. Це є не лише базовою соціальною гарантією, а й важливим елементом мотивації та стабільності в умовах сучасних викликів. У період війни, коли багато військовослужбовців перебувають у зоні бойових дій або виконують завдання в умовах підвищеного ризику, питання забезпечення їхніх житлових прав набуває особливої ваги. Втрата житла, переселення в інші територіальні одиниці або тимчасове проживання в непридатних умовах можуть суттєво погіршити моральний стан військовослужбовців та їхніх сімей. При цьому відмінності між соціальним захистом військовослужбовців та соціальним захистом цивільних громадян полягають у тому, що військовослужбовці мають певні обмеження в своїх конституційних правах і свободах, а також стикаються зі значно вищими ризиками для життя порівняно з іншими громадянами [3, с. 27].

У межах соціального захисту військовослужбовців розробляються різні програми житлового забезпечення, зокрема іпотечне кредитування. За даними Міністерства економіки України, з початку 2024 р. понад 3 тисячі військовослужбовців та силовиків скористалися пільговими кредитами під 3% для покращення умов проживання [4]. Іпотечне кредитування для військовослужбовців стало важливим інструментом підтримки цієї категорії громадян, оскільки допомагає їм отримати власне житло в умовах нестабільності та економічних труднощів. За таких умов підтримка іпотечних програм для військовослужбовців не лише сприяє покращенню соціальних умов їхнього життя, а й є важливим елементом мотивації для виконання службових обов'язків.

Тема житлового забезпечення за допомогою іпотеки для військовослужбовців є надзвичайно актуальною також у контексті реформ у фінансовій та банківській системах, зокрема розробки нових механізмів кредитування, які враховують специфіку служби в армії, а також розвитку інфраструктури для підтримки сімей військовослужбовців. Водночас у практичній площині виникають питання щодо іпотечного кредитування для цієї категорії громадян. Наприклад, у вересні 2024 р. Уповноважений з прав людини повідомив про звернення від військових та членів їхніх родин, які зникли безвісти або перебувають у ворожому полоні, щодо порушення їхнього права на отримання пільг зі сплати кредиту [5].

Наведене підтверджує, що правове забезпечення іпотечного кредитування для військовослужбовців потребує вдосконалення. Це робить тему актуальною та нагальною для наукових досліджень у сфері юридичної та економічної науки.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематика іпотечного кредитування військовослужбовців має міждисциплінарний характер, що робить цю сферу предметом наукового інтересу як економістів, так і правників. О. Шпанель-Юхта визначив особливості економічного підґрунтя кредитування в умовах війни. Зокрема, він наголошує, що спеціалізовані програми компенсації відсоткових ставок є оптимальним інструментом стимулювання економіки в умовах антиінфляційної політики НБУ та можуть надалі розширюватися [6].

Так, розробка додаткових спеціальних іпотечних програм, орієнтованих на військовослужбовців, може стати не лише ефективним інструментом соціального забезпечення цієї важливої категорії громадян, а й значущим елементом стабілізації економіки. Н. Поліщук та К. Павлоцька зазначають, що іпотечне кредитування в Україні почало функціонувати у 2017 р., а наразі воно широко використовується навіть у період воєнного стану та економічної кризи. Водночас воно супроводжується такими ризиками, як майновий ризик, ризик реінвестування, відсотковий ризик, ризик ліквідності, зміни на ринку нерухомості, надзвичайні події та процес реформування законодавства [7, с. 95]. Наявність таких ризиків слід враховувати під час житлового забезпечення військовослужбовців, що потребує окремого дослідження.

На думку В. Ліпкана та В. Павликівського, іпотечне кредитування військовослужбовців є складовою економічного розвитку Української держави [8, с. 379]. Однак дослідники не виокремили особливості іпотеки для військовослужбовців у разі їхнього перебування у ворожому полоні.

Зважаючи на викладене, можна стверджувати, що тематика іпотечного кредитування військовослужбовців є актуальною та потребує подальшого наукового дослідження.

Метою статті є визначення особливостей правового регулювання іпотечного кредитування для військовослужбовців. Досягнення цієї мети можливе через аналіз специфіки іпотеки для військовослужбовців, виявлення прогалин у сфері правового забезпечення іпотечного кредитування та формування пропозицій щодо їхнього усунення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, іпотека – це вид забезпечення виконання зобов'язання нерухомим майном (неподільним об'єктом незавершеного будівництва, майбутнім об'єктом нерухомості), яке залишається у володінні та користуванні іпотекодавця. Відповідно до іпотеки, іпотекодержатель має право у разі невиконання боржником забезпеченого іпотекою зобов'язання задовольнити свої вимоги за рахунок предмета іпотеки переважно перед іншими кредиторами боржника у порядку, встановленому законодавством (абз. 3 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про іпотеку») [9].

Отже, іпотека є різновидом забезпечення виконання зобов'язання. Житловий іпотечний кредит – це кредит, виконання зобов'язань за яким позичальник забезпечує іпотекою нерухомого майна житлового призначення (за винятком об'єктів незавершеного будівництва), тобто віддає це майно в заставу [10].

Іпотека може визначатися як застава нерухомого майна з метою забезпечення боргового (кредитного) зобов'язання, а також як право звернення стягнення на заставлене нерухоме майно відповідно до чинного законодавства, змісту іпотечної угоди та / або рішення суду [11, с. 116]. Правова природа іпотеки житла обумовлена сутністю застави з урахуванням особливостей житла як предмета цього виду застави [12, с. 33]. Розвиток механізмів іпотечного кредитування військовослужбовців може слугувати моделлю іпотечного кредитування, що є авангардом розвитку банківського сектору [8, с. 379].

З наведеного можна зробити висновок, що іпотека є формою забезпечення виконання зобов'язань, при якій боржник надає нерухоме майно в заставу для виконання своїх зобов'язань. При цьому отримання кредитів під заставу нерухомого майна як додаткового виду фінансування широко використовується домогосподарствами у різних сферах діяльності [7, с. 95].

Цей механізм дозволяє іпотекодержателю у разі невиконання боржником зобов'язань звернути стягнення на майно для задоволення своїх вимог перед іншими кредиторами. Іпотека зберігає за боржником право володіння та користування майном протягом дії угоди, що є важливою відмінністю від інших форм застави.

Житловий іпотечний кредит є прикладом застосування іпотеки, де позичальник забезпечує виконання своїх зобов'язань іпотекою житловим майном, не враховуючи об'єкти незавершеного будівництва. Особливістю іпотеки щодо житла є те, що цей механізм дозволяє отримати житло для проживання з можливим набуттям права власності на нього.

Це особливо важливо для військовослужбовців та їхніх сімей, які часто стикаються з потребою у житлі, враховуючи специфіку військової служби та пов'язані з нею ризики.

Військовослужбовці можуть скористатися іпотечним кредитуванням на загальних умовах, однак важливо зазначити, що у разі мобілізації або виконання службових обов'язків їхня здатність виконувати зобов'язання може бути обмежена. Для таких випадків передбачено певні правові гарантії, які зменшують ризики як для військовослужбовців, так і для кредиторів. Зокрема, це можливість тимчасової відстрочки виконання зобов'язань.

З метою посилення соціальних гарантій військовослужбовців у 2024 р. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку» [13] було доповнено ст. 12 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їхніх сімей» пунктом 7-1 такого змісту: «Військовослужбовці у разі укладення першого контракту мають право на компенсацію 50 відсотків першого внеску за кредитом, забезпеченим предметом іпотеки відповідно до Умов забезпечення приватним акціонерним товариством «Українська фінансова житлова компанія» доступного іпотечного кредитування громадян України, та додатково 100 тисяч гривень після першого року військової служби, та ще 100 тисяч гривень після другого. Компенсація надається військовослужбовцю лише один раз протягом усього часу проходження ним військової служби. Порядок та умови надання військовослужбовцям такої компенсації визначаються Кабінетом Міністрів України» [14].

Такі компенсації могли б забезпечити фінансову підтримку військовослужбовців і сприяти їхньому доступу до житлових кредитів, водночас зменшуючи ризики як для позичальників, так і для кредиторів. Проте Кабінет Міністрів України не розробив порядок реалізації зазначених положень, що спричинило появу петиції з вимогою розробити та затвердити такий порядок [15].

Наведене свідчить про наявність правової невизначеності та перешкод у реалізації соціальних гарантій військовослужбовців у сфері іпотечного кредитування.

Варто зауважити, що у Законах України «Про іпотеку» та «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їхніх сімей» не передбачено спеціальних правил іпотечного кредитування для військовослужбовців залежно від їхнього фактичного чи правового статусу. Зокрема, у ст. 1 та 9 Закону

України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їхніх сімей» [14] визначені такі статуси військовослужбовців: 1) загальний статус військовослужбовців; 2) військовослужбовці, які проходять службу за межами України; 3) військовослужбовці, захоплені в полон або заручники, інтерновані або безвісно відсутні; 4) військовослужбовці, які здалися в полон, самовільно залишили службу або дезертирували; 5) військовослужбовці, які стали особами з інвалідністю внаслідок захворювання, пов'язаного з проходженням військової служби, чи внаслідок захворювання після звільнення їх з військової служби, пов'язаного з проходженням військової служби; 6) члени добровольчих формувань територіальних громад під час їхньої участі у заходах підготовки добровольчих формувань територіальних громад, а також виконання ними завдань територіальної оборони України.

Наведений поділ статусу військовослужбовців має важливе юридичне значення, оскільки безпосередньо впливає як на їхнє грошове забезпечення, так і на інші види соціального забезпечення, зокрема житлове. Крім того, він має значний вплив на правовідносини у сфері іпотечного кредитування, зокрема на здійснення виплат за іпотекою.

В окремих ситуаціях особливий правовий статус військовослужбовців може унеможливити або суттєво ускладнювати виконання іпотечних зобов'язань, навіть за наявності чинних кредитних угод. Це стосується, наприклад, військовослужбовців, які захоплені в полон або є безвісно відсутніми. Відповідно до п. 6 ст. 9 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їхніх сімей», для таких осіб зберігаються виплати в розмірі посадового окладу за останнім місцем служби, окладу за військовим званням, надбавки за вислугу років, інших щомісячних додаткових видів грошового забезпечення постійного характеру та інші виплати з урахуванням зміни вислуги років та норм грошового забезпечення [14].

Попри наявність грошового забезпечення, ці особи фактично не можуть самостійно здійснювати виплати за іпотечними зобов'язаннями. Це може призвести до затримок або неможливості погашення іпотеки. У такому разі виплати можуть здійснювати члени сім'ї, однак цей процес може бути ускладнений, особливо якщо родина не має достатнього доходу для забезпечення регулярних платежів.

Варто зазначити, що, згідно зі ст. 520 ЦК України, боржник у зобов'язанні може бути замінений іншою особою (переведення боргу) лише за згодою кредитора, якщо інше не передбачено законом [16]. Водночас Законом України «Про іпотеку» не передбачено особливостей заміни боржника через його статус військовослужбовця.

Отже, законодавство не врегулює питання заміни боржника, переведення боргу або призупинення правовідносин за іпотечними зобов'язаннями внаслідок захоплення військовослужбовця в полон. Це положення потребує окремого наукового дослідження та формування пропозицій щодо вдосконалення законодавства.

Необхідність внесення змін до законодавства також виникає через особливості іпотечних зобов'язань в умовах військових конфліктів та економічної нестабільності.

Забезпечення соціальних прав військовослужбовців, які захоплені в полон, стали заручниками, інтерновані або безвісно відсутні, можливе шляхом застосування положень п. 15 ст. 14 Закону України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їхніх сімей». Згідно з цим пунктом, для військовослужбовців, які були призвані на військову службу під час мобілізації, в особливий період або на військову службу за призовом із числа резервістів в особливий період, на весь час їхнього призову не нараховуються штрафні санкції, пеня за невиконання зобов'язань перед підприємствами, установами й організаціями усіх форм власності, в т. ч. з банками, та фізичними особами. Також не нараховуються проценти за користування кредитом, за винятком кредитних договорів, які стосуються придбання майна, віднесеного до об'єктів житлового фонду (жилих будинків, квартир, майбутніх об'єктів нерухомості, об'єктів незавершеного житлового будівництва, майнових прав на них) та/або автомобілів [14].

Це положення формує правові підстави для тимчасового звільнення військовослужбовців від фінансових зобов'язань, що є вкрай важливим у ситуаціях, коли вони не можуть виконувати свої зобов'язання через надзвичайні обставини, такі як захоплення в полон або інтернування. Проте варто звернути увагу, що це правило не поширюється на кредити, що використовуються для придбання або фінансування об'єктів житлового фонду.

Отже, якщо військовослужбовець бере кредит для купівлі житлового будинку, квартири, земельної ділянки, майбутнього об'єкта нерухомості (наприклад, для будівництва нового будинку), незавершеного житлового будівництва або для придбання майнових прав на ці об'єкти, штрафи, пеня та проценти за такими кредитами нараховуватимуться навіть під час служби.

Ця ситуація ще раз вказує на доцільність розробки окремих положень, які б регулювали особливості виконання іпотечних зобов'язань військовослужбовців, які фактично не можуть їх виконувати внаслідок перебування в полоні.

Згідно з відкритими даними Координаційного штабу з питань поводження з військовополоненими, на 2024 р. понад 8 тисяч українців, серед яких цивільні особи та військовослужбовці, досі перебувають у російському полоні [17]. Ці особи позбавлені фактичної можливості виконувати будь-які майнові зобов'язання, що робить їхню ситуацію критичною в контексті іпотечних кредитів.

Окремою проблемою є іпотечне кредитування військовослужбовців, які стали інвалідами внаслідок виконання службових обов'язків. Військовослужбовці, які отримали інвалідність через виконання своїх обов'язків, часто стикаються зі зниженням рівня доходів або навіть повною втратою можливості сплачувати іпотеку. Це ускладнює виконання ними зобов'язань за кредитами.

За даними відкритих джерел, за станом на 25 липня 2024 р. в Україні налічується 1 мільйон 300 тисяч ветеранів, серед яких близько 80% – мобілізовані особи [18]. Також зазначено, що понад 90 тисяч військових втратили кінцівки внаслідок війни [19].

Варто звернути увагу, що Закони України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» [20] і «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їхніх сімей» [14] не містять положень щодо іпотечного кредитування військовослужбовців, які стали інвалідами внаслідок проходження служби. Відсутність таких норм у законодавстві свідчить про прогалини у системі соціального захисту військовослужбовців, особливо в аспекті житлового забезпечення через кредитні механізми.

Це питання вимагає окремої уваги, оскільки військовослужбовці, які стали інвалідами внаслідок виконання своїх обов'язків, стикаються з серйозними труднощами не лише у соціальній адаптації, а й у забезпеченні житлом. Відсутність належного механізму підтримки таких осіб у сфері іпотечного кредитування ставить їх у нерівне становище порівняно з іншими громадянами, що не мають інвалідності. Це ще раз підкреслює необхідність удосконалення законодавства, спрямованого на захист військовослужбовців у сфері іпотечного кредитування.

Окремо слід зазначити недоцільність надання пільг військовослужбовцям, які самовільно залишили службу або дезертирували. Такі особи не мають права на збереження грошового забезпечення чи пільг, зокрема у сфері іпотечного кредитування. Надання пільг цій категорії створює небажаний прецедент, який може підривати дисципліну та негативно впливати на моральний стан військових формувань.

Крім того, це суперечить принципам відповідальності та справедливості, адже пільги та соціальні гарантії мають надаватися лише тим, хто сумлінно виконує свої обов'язки відповідно до закону.

Висновки. На основі проведеного дослідження можна зробити такі висновки:

1) військовослужбовці, незалежно від їхнього статусу, стикаються із серйозними труднощами під час виконання іпотечних зобов'язань. Ці труднощі зумовлені не лише зміною їхнього фінансового становища через специфіку військової служби, а й різними правовими обмеженнями, які впливають на здатність виконувати зобов'язання;

2) особливі виклики виникають у ситуаціях, коли військовослужбовці:

- перебувають за кордоном у зв'язку зі службою;
- отримали інвалідність;
- потрапили в полон або є безвісно відсутніми.

У таких випадках стандартні умови іпотечного кредитування можуть бути недоцільними або навіть несправедливими, оскільки фінансові можливості військовослужбовців та їхній правовий статус суттєво змінюються;

3) для запобігання проблемам із виконанням іпотечних зобов'язань у подібних ситуаціях необхідно розробити спеціальну програму іпотечного кредитування, яка враховуватиме специфіку військової служби, соціальний і правовий статус військовослужбовців;

4) така програма має передбачати:

- пільгові умови кредитування;

– механізми захисту прав військовослужбовців у разі мобілізації, виконання службових обов'язків у небезпечних зонах, інвалідності або перебування в полоні;

5) іпотечне кредитування є важливим інструментом забезпечення житлових потреб військовослужбовців. Воно не лише дозволяє отримати житло для проживання, а й створює можливість набуття права власності на житло;

6) забезпечення військовослужбовців житлом через іпотеку є надзвичайно важливим для них та їхніх сімей, які часто стикаються з труднощами в забезпеченні житлових умов через мобільний характер служби та інші обставини;

7) хоча військовослужбовці мають можливість отримати іпотечний кредит на загальних умовах, слід враховувати, що у разі мобілізації або виконання службових обов'язків їхня здатність виконувати фінансові зобов'язання може бути значно обмежена. Це вимагає створення спеціальних умов для іпотечного кредитування цієї категорії громадян;

8) перспективи подальших наукових досліджень полягають у розробці нормативно-правових механізмів адаптації іпотечного кредитування до специфічних потреб військовослужбовців, у т. ч. з впровадженням пільгових умов для осіб, які зазнали змін у правовому чи соціальному статусі внаслідок військової служби.

Список використаних джерел

1. Теремецький В. І., Руснак Л. М., Шляховчук М. В. Захист соціальних прав військовослужбовців у порядку адміністративного судочинства. *Актуальні проблеми правознавства*. 2024. № 2(38). С. 33–40. URL: <https://doi.org/10.35774/app2024.02.033> (дата звернення: 14.11.2024).
2. Теремецький В. І., Кельба С. Г. Адміністративно-правове регулювання соціального захисту військовослужбовців в Україні. *Наукові записки. Серія : Право*. 2024. Вип. 16. С. 253–259. URL: <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2024-16-253-259> (дата звернення: 15.11.2024).
3. Белай С., Васищев В., Ліпатов І., Бубенець А. Особливості організації соціального захисту сімей військовослужбовців в умовах виникнення надзвичайних обставин. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Військові та технічні науки*. 2021. № 4 (86). С. 22–35. URL: <https://doi.org/10.32453/3.v86i4.932> (дата звернення: 14.11.2024).
4. ЄОселя: Українці взяли кредити на придбання житла на 10 млрд грн від початку року. Міністерство економіки України : сайт. 19.08.2024. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a8244cdf-98c6-46a8-afd6-eb8ecde4ff1f&title=Oselia-UkraintsiVzialiKreditiNaPridbanniaZhitlaNa10-MlrdGrnVidPochatkuRoku> (дата звернення: 13.11.2024).
5. Порухення права військових на кредитні пільги: необхідне термінове реагування. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини : сайт. 16.09.2024. URL: https://ombudsman.gov.ua/news_details/porushennya-prava-vijskovih-na-kreditni-pilgi-neobhidne-terminove-reaguvannya (дата звернення: 12.11.2024).
6. Шпанель-Юхта О. І. Особливості банківського кредитування в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 45. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-96> (дата звернення: 13.11.2024).
7. Поліщук Н., Павлоцька К. Ризики іпотечного кредитування в Україні: особливості воєнного періоду. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 4 (83). С. 89–96. URL: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.04 (дата звернення: 14.11.2024).
8. Ліпкан В. А., Павликівський В. І. Правове регулювання іпотечного кредитування військових: теорія і практика. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 10. С. 374–380. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-10/87> (дата звернення: 12.11.2024).
9. Про іпотеку : Закон України № 898-IV від 05.06.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15#Text> (дата звернення: 20.11.2024).
10. Давидюк О. О. Державне регулювання ринку іпотечного кредитування в Україні. *Фінансові дослідження*. 2018. № 2. URL: <https://fr.stu.cn.ua/tmppdf/123.pdf> (дата звернення: 20.11.2024).
11. Завидівська О. І. Сутність, роль і функції іпотеки та іпотечного кредитування в забезпеченні розвитку національної економіки. *Регіональна економіка*. 2011. № 3. С. 114–121. URL: https://re.gov.ua/re201103/re201103_114_ZavydivskaOI.pdf (дата звернення: 12.11.2024).
12. Майданик Р. А. Правова природа інституту іпотеки. *Юридичний вісник. Повітряне і космічне право*. 2009. № 1. С. 31–38.
13. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку : Закон України № 3633-IX від 11.04.2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3633-20#n84> (дата звернення: 12.11.2024).
14. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей : Закон України № 2011-XII від 20.12.1991 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> (дата звернення: 14.11.2024).

15. Порядок та умови надання військовослужбовцям компенсації. Електронні петиції : сайт. URL: <https://petition.kmu.gov.ua/petitions/7346> (дата звернення: 17.11.2024).
16. Цивільний кодекс України : Закон України № 435-IV від 16.01.2003 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> (дата звернення: 20.11.2024).
17. Капустянська І. Понад 8 тисяч українців досі перебувають у російському полоні – Координаційний штаб. 24.01.2024. LB.ua : сайт. URL: https://lb.ua/society/2024/01/24/595269_ponad_8_tisyach_ukraintsiv_dosi.html (дата звернення: 20.11.2024).
18. Бурцева А., Нематіан Золбін Д. В Україні 1 мільйон 300 тисяч ветеранів: як їх підтримують. Суспільне Мовлення : сайт. 25.07.2024. URL: <https://susplilne.media/798951-v-ukraini-1-miljon-300-tisac-veteraniv-ak-ih-pidtrimuut/> (дата звернення: 20.11.2024).
19. Новіков С. Велика кількість поранених внаслідок війни стане серйозним викликом для економіки України – нардеп. РБК-Україна : сайт. 09.10.2023. URL: <https://www.rbc.ua/rus/news/velika-kilkist-poranenih-vnaslidok-viyni-1696838637.html> (дата звернення: 18.11.2024).
20. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб : Закон України № 2262-ХІІ від 09.04.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12#Text> (дата звернення: 20.11.2024).

References

1. Teremetskyi, V., Rusnak L. & Shlakhovchuk, M. (2024). Zakhyst sotsialnykh prav viiskovosluzhbovtiv u poriadku administratyvnoho sudochynstva [Protection of social rights of military personnel in the procedure of administrative proceedings]. *Aktualni problemy pravoznavstva – Actual problems of law*, 2(38), 33-40. Retrieved from <https://doi.org/10.35774/app2024.02.033> [in Ukrainian]
2. Teremecky, V. & Kelbia, S. (2024). Administratyvno-pravove rehuliuвання sotsialnoho zakhystu viiskovosluzhbovtiv v Ukraini. [Administrative and legal regulation of social protection for military personnel in Ukraine]. *Naukovi zapysky. Serii: Pravo – Scientific notes. Series: law*, 16, 253-259. Retrieved from <https://doi.org/10.36550/2522-9230-2024-16-253-259> [in Ukrainian]
3. Bielai, S., Vasishchev, V., Lipatov, I., Bubenec, A. (2021). Osoblyvosti orhanizatsii sotsialnoho zakhystu simei viiskovosluzhbovtiv v umovakh vynykennia nadzvychainykh obstavyn [Features of the organization of social protection of servicemen's families in the case of emergencies]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Serii: viiskovi ta tekhnichni nauky – Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Guard Service of Ukraine. Series: Military and Technical Sciences*, 4 (86), 22-35. Retrieved from <https://doi.org/10.32453/3.v86i4.932> v [in Ukrainian]
4. YeOselia: Ukraintsi vzialy kredyty na prydbannia zhytla na 10 mlrd hrn vid pochatku roku [eOselia: Since the beginning of 2024, Ukrainians have taken out UAH 3 billion in housing loans]. *Ministerstvo ekonomiky Ukrainy – Ministry of Economy of Ukraine*: сайт. 19.08.2024. Retrieved from <https://me.gov.ua/News/Detail?lang=uk-UA&id=a8244cdf-98c6-46a8-afd6-eb8ecde4ff1f&title=Oselia-UkraintsiVzialiKreditiNaPriDbanniaZhitlaNa10-MlrdGrnVidPochatkuRoku> [in Ukrainian]
5. Porushennia prava viiskovykh na kredytni pilhy: neobkhidne terminove reahuvannia [Violation of the military's right to credit benefits: an urgent response is necessary]. *Upovnovazhenyi Verkhovnoi Rady Ukrainy z prav liudyny – Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights*: сайт 16.09.2024. Retrieved from https://ombudsman.gov.ua/news_details/porushennya-prava-vijskovih-na-kredytni-pilgi-neobkhidne-terminove-reahuvannya [in Ukrainian]
6. Shpanel-Yukhta, O. (2022). Osoblyvosti bankivskoho kredytuvannia v umovakh viiny [Peculiarities of bank lending under conditions of war]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and Society*, 45. Retrieved from <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-96> [in Ukrainian]
7. Polishchuk, N. & Pavlotska, K. (2023). Ryzky ipotechnoho kredytuvannia v Ukraini: osoblyvosti voiennoho periodu [Risks of mortgage lending in Ukraine: peculiarities of the war period]. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk – Galician economic journal*, 4 (83), 89–96. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.04 [in Ukrainian]
8. Lipkan, V. A. & Pavlykivskiy, V. I. (2024). Pravove rehuliuвання ipotechnoho kredytuvannia viiskovykh: teoriia i praktyka [Legal regulation of mortgage lending to the military: theory and practice]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal – Juridical scientific and electronic journal*, 10, 374-380. Retrieved from <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-10/87> [in Ukrainian]

9. *Pro ipoteku [About the mortgage]:* Zakon Ukrainy vid 05.06.2003 № 898-IV. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-15#Text> [in Ukrainian]
10. Davyduk, O. (2018). Derzhavne rehuliuвання rynku ipotechnoho kredyтування v Ukraini [State regulation of the mortgage lending market in Ukraine]. *Finansovi doslidzhennia – Financial Research*, 2. Retrieved from <https://fr.stu.cn.ua/tmppdf/123.pdf> [in Ukrainian]
11. Zavydivska, O. I. (2011). Sutnist, rol i funktsii ipoteki ta ipotechnoho kredyтування v zabezpechenni rozvytku natsionalnoi ekonomiky [Essence, Functions and Role of Mortgage Loans and Mortgage Services in Maintenance of National Economic Development]. *Rehionalna ekonomika – Regional Economy*, 3, 114-121. Retrieved from https://re.gov.ua/re201103/re201103_114_ZavydivskaOI.pdf [in Ukrainian]
12. Maidanyk, R. A. (2009). Pravova pryroda instytutu ipoteki [Legal nature of the mortgage institution]. *Yurydychnyi visnyk. Povitriane i kosmichne pravo – Legal Bulletin. Air and space law*, 1, 31-38 [in Ukrainian]
13. *Pro vnesennia zmin do deiakyykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo okremykh pytan prokhozhenia viiskovoi sluzhby, mobilizatsii ta viiskovoho obliku [On amendments to some legislative acts of Ukraine regarding certain issues of military service, mobilization and military registration]:* Zakon Ukrainy vid 11.04.2024 № 3633-IX. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3633-20#n84> [in Ukrainian]
14. *Pro sotsialnyi i pravovyi zakhyst viiskovosluzhbovtsiv ta chleniv yikh simei [About social and legal protection of military personnel and their family members]:* Zakon Ukrainy vid 20.12.1991 № 2011-XII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text> [in Ukrainian]
15. Poriadok ta umovy nadannia viiskovosluzhbovtsiam kompensatsii [The procedure and conditions for providing compensation to military personnel]. *Elektronni petytsii - Electronic petitions: sait*. Retrieved from <https://petition.kmu.gov.ua/petitions/7346> [in Ukrainian]
16. *Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [Civil Code of Ukraine]:* Zakon Ukrainy vid 16.01.2003 № 435-IV. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text> [in Ukrainian]
17. Kapustianska, I. Ponad 8 tysiach ukraintziv dosi perebuvauiut u rosiiskomu poloni, – Koordynatsiinyi shtab [More than 8,000 Ukrainians are still in Russian captivity, – Coordination Headquarters]. 24.01.2024. *LB.ua: sait*. Retrieved from https://lb.ua/society/2024/01/24/595269_ponad_8_tisyach_ukraintziv_dosi.html [in Ukrainian]
18. Burtseva, A. & Nematian Zolbin D. *V Ukraini 1 milion 300 tysiach veteraniv: yak yikh pidtrymuiut [There are 1,300,000 veterans in Ukraine: how are they supported].* *Suspilne Movlennia: sait*. 25.07.2024. Retrieved from <https://suspilne.media/798951-v-ukraini-1-miljon-300-tisac-veteraniv-ak-ih-pidtrimuut/> [in Ukrainian]
19. Novikov S. Velyka kilkist poranenykh vnaslidok viiny stane serioznym vyklykom dlia ekonomiky Ukrainy, - nardep [A large number of wounded as a result of the war will be a serious challenge for the economy of Ukraine, - people's deputy]. *RBK-Ukraina: sait*. 09.10.2023. Retrieved from <https://www.rbc.ua/rus/news/velika-kilkist-poranenih-vnaslidok-viiny-1696838637.html> [in Ukrainian]
20. *Pro pensiiine zabezpechennia osib, zvilnennykh z viiskovoi sluzhby, ta deiakyykh inshykh osib [On the pension provision of persons released from military service and some other persons]:* Zakon Ukrainy vid 09.04.1992 № 2262-XII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2262-12#Text> [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції 02.12.2024